

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ імені С. П. КОРОЛЬОВА

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ
ЖИТОМИРСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО ІНСТИТУТУ
імені С. П. КОРОЛЬОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ
Житомирського військового інституту
імені С. П. Корольова
протокол № 9 від “ 27 ” лютого 20 25 р.

ВВЕДЕНО В ДІЮ
наказом начальника Житомирського
військового інституту імені С. П. Корольова
від “ 28 ” лютого 20 25 р. № 153.

Житомир
2025

ЗМІСТ

1. Загальні положення	3
2. Узагальнені вимоги до е-видання	5
3. Вимоги до інтерфейсу та дизайну е-видання	7
4. Вимоги до вихідних даних	8
5. Технічні та функціональні вимоги	9
6. Порядок ухвалення до видання	10

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про електронне навчальне видання (далі – Положення) розроблено відповідно до:

законів України "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про захист персональних даних", "Про авторське право і суміжні права";

національних стандартів України ДСТУ 3017:2015 "Видання. Основні види. Терміни та визначення понять", ДСТУ 7157:2010 "Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості", ДСТУ 4861:2007 Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості;

стандартів освіти з урахуванням вимог державних санітарних правил і норм та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність у сфері науково-методичного і матеріально-технічного забезпечення системи освіти.

1.2. Положення визначає поняття електронного навчального видання, вимоги до його змісту, структурних компонентів, алгоритму затвердження та функціонування у Житомирському військовому інституті імені С. П. Корольова (далі – військовому інституті).

1.3. У цьому Положенні терміни вживаються у таких значеннях:

навчальна література – електронні та паперові видання, що створені для забезпечення освітнього процесу, які містять наукову, навчальну, методичну та / або практичну інформацію, спрямовану на досягнення здобувачами освіти визначених результатів навчання (електронні підручники та навчальні посібники, підручники, а також навчальні, навчально-практичні та навчально-методичні посібники);

навчальне видання – видання, що містить систематизовані відомості наукового або прикладного характеру, викладені у зручній для вивчення й викладання формі.

електронне навчальне видання (далі – е-видання) – навчальне видання із систематизованим викладенням навчального матеріалу, що відповідає освітнім стандартам та робочій програмі навчальної дисципліни, яке пройшло редакційне опрацювання, має вихідні відомості, може містити цифрові об'єкти різних форматів, забезпечувати інтерактивну взаємодію з усіма користувачами та може бути розповсюджене в незмінному вигляді;

користувачі е-видання – учасники освітнього процесу та суб'єкти освітньої діяльності військового інституту;

електронний аналог друкованого видання – е-видання, що відтворює відповідне друковане видання зі збереженням розташування на сторінці тексту, ілюстрацій, посилань, приміток тощо;

електронна бібліотека – фонд електронних освітніх ресурсів різного формату, в якому передбачена можливість для їх автоматизованого пошуку і використання;

модуль (тематичний блок) у е-виданні – частина навчального матеріалу, відтворена у вигляді тексту, відеоматеріалів, аудіоматеріалів, зображень, інтерактивних елементів або їх комбінацій;

мультимедійний контент – сукупність даних інтерактивного вмісту, представлених у форматах відео, анімації, об'єкти віртуальної, доповненої реальності, комп'ютерні моделі (симулятори), а також їх поєднання з аудіоінформацією, текстом, зображеннями;

складові частини е-видання – емпіричні, теоретичні, практичні та демонстраційні компоненти, засоби пошуку, відображення, перевірки знань тощо.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України "Про освіту", "Про авторське право і суміжні права", інших нормативно-правових актах.

1.4. Е-виданнями, які належать до навчальної літератури, вважаються: підручники, навчальні і навчально-методичні посібники, курси та конспекти лекцій, методичні рекомендації та вказівки до виконання здобувачами вищої освіти різних видів робіт з навчальних дисциплін та індивідуальних завдань (розрахункові, графічні, курсові, контрольні, атестаційні роботи тощо), альбоми схем, практикуми та інші види навчальної і методичної літератури, які визначені системою державних стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи.

Підручник – навчальне видання, що містить у повному обсязі систематизований виклад навчальної дисципліни, відповідає навчальній програмі та має відповідний, офіційно наданий гриф;

навчальний посібник – навчальне видання, що доповнює або частково (повністю) замінює підручник;

курс лекцій – навчальне видання повного викладу тем навчальної дисципліни, визначених програмою;

конспект лекцій – навчальне видання стислого викладу курсу лекцій або окремих розділів навчальної дисципліни;

навчально-методичний (методичний) посібник – навчальний посібник, основним змістом якого є методика викладання навчальної дисципліни (її розділу, частини) або методика щодо розвитку та виховання особистості;

методичні рекомендації – навчальне або виробничо-практичне видання роз'яснень з певної теми, розділу або питання навчальної дисципліни, роду практичної діяльності, з методики виконання окремих завдань, певного виду робіт і заходів;

практикум – навчальний посібник, що містить сукупність практичних завдань і / або вправ із певної навчальної дисципліни, які сприяють засвоєнню набутих знань, умінь і навичок; різновидом практикумів є збірники задач і вправ, тестові завдання, збірники текстів;

навчальний наочний посібник – навчальний посібник, основним змістом якого є зображення, що унаочнюють предмет навчальної дисципліни;

практичний посібник – виробничо-практичне видання, призначене для оволодіння знаннями та навичками у виконанні будь-якої роботи, операції, процесу;

довідник – довідкове видання прикладного характеру, побудоване за алфавітом назв статей або в систематичному порядку;

словник – довідкове видання упорядкованого переліку мовних одиниць (слів, словосполучень, термінів тощо), доповнених відповідними довідковими даними;

альбом – книжкове або комплектне аркушеве видання, що має або не має пояснювального тексту;

атлас – альбом зображень різних об'єктів (карт, креслень, малюнків), що пропонується з метою навчання або практичного використання.

2. УЗАГАЛЬНЕНІ ВИМОГИ ДО Е-ВИДАННЯ

Е-видання має відповідати визначеним цим Положенням вимогам.

2.1. Загальний зміст е-видання повинен:

відповідати стандарту освіти, типовій освітній (навчальній) програмі, робочій програмі навчальної дисципліни;

забезпечувати повноту розкриття основних наукових положень сьогодення та сучасних досягнень воєнної науки, використання загальноприйнятої наукової термінології, актуальних відомостей і даних з навчальної дисципліни, що відповідають досвіду, віковим особливостям здобувачів освіти.

2.2. Організація матеріалу е-видання має бути чітко структурованою, послідовною та логічно систематизованою.

Наявність у загальній структурі е-видання: змісту (переліку розділів), вступу (передмови), питань або тестів для самоконтролю, обов'язкових та додаткових завдань, вправ, прикладів тощо, довідково-пошукового апарату, додатків.

Викладення навчального матеріалу має бути лаконічним, точним, структурованим, з очевидними логічними зв'язками.

Е-видання не повинно мати помилок (фахових граматичних, орфографічних, арифметичних тощо). У разі необхідності їх усунення, а також оновлення програмного забезпечення до е-видання вносять відповідні зміни із зазначенням поточного номера версії, змінивши його на наступний (наприклад, 1.1 на 1.2).

Е-видання не має містити реклами, а також посилань на матеріали, які не є його складовою частиною, або надавати безпосередній доступ (платний чи безплатний) до таких матеріалів.

У е-виданні має бути забезпечено збалансоване співвідношення мультимедійного та іншого контенту.

2.3. В основному тексті як дидактично та методично обробленому і систематизованому навчальному матеріалі повинні простежуватися:

- відповідність робочій програмі навчальної дисципліни;
 - науковість, послідовність, логічність викладу матеріалу;
 - відповідний встановленим вимогам обсяг матеріалу, оптимальність його розподілу відповідно до норм навчального часу;
 - використання інноваційних педагогічних технологій;
 - спрямованість навчального матеріалу на формування науково-теоретичного мислення, мотивації навчання, світоглядних позицій;
 - направленість на самостійне користування виданням;
 - врахування попередньої підготовки здобувачів освіти;
 - поєднання з попередніми та наступними виданнями курсу;
 - використання міжпредметних зв'язків;
 - використання засобів виразності й образності мови, з доступним лексичним наповненням, переважним використанням простих речень, без значної кількості складних синтаксичних конструкцій;
 - використання матеріалу, допущеного до відкритого опублікування.
- Бажано уникати оціночних суджень.

2.4. Система завдань, наведених у е-виданні, має забезпечувати диференційований та компетентнісний підходи до навчання, індивідуалізацію освітнього процесу, в тому числі містити завдання для самооцінювання, групової роботи, відкриті питання, дослідницькі, пізнавальні, творчі завдання, завдання для самостійної роботи тощо.

Практичні завдання (питання для самоконтролю, тести, задачі, завдання, вправи тощо):

- оптимальне розміщення в структурних частинах видання (наприклад, наприкінці кожного параграфу);
- зв'язок теоретичного матеріалу з практичними завданнями;
- наявність практичних завдань різного ступеня складності, різноманітних та оригінальних за змістом;
- необхідність використання здобувачами освіти для виконання практичних завдань обчислювальної техніки, інших засобів навчання, довідкової літератури;
- спрямованість на розвиток логічного мислення, пізнавальну діяльність та самостійну творчу працю здобувачів освіти.

2.5. Ілюстративний та мультимедійний матеріал (схеми, таблиці, малюнки, рисунки, фотознімки тощо):

може бути самостійним або додатковим джерелом інформації;
розміщення має бути доцільним, логічним та оптимальним у використанні для розкриття, пояснення або доповнення теоретичного матеріалу;

методична цінність;

відповідність ступеню підготовленості здобувачів освіти;

відсутність зайвої інформації;

якість відображення;

виконання однотипних ілюстративних матеріалів в єдиному стилі;

наявність кольорових ілюстрацій.

2.6. Довідково-пошуковий апарат (предметний, іменний, інші покажчики, списки використаної та рекомендованої літератури):

доцільність та оптимальність у виборі типу покажчика (предметний, іменний, персоналій, хронологія дат та подій, назв творів тощо);

зручне користування покажчиками, прийнятне зорове сприйняття матеріалу;

використання найновіших авторитетних джерел;

наявність та правильне оформлення бібліографічних списків використаної літератури, джерел, з яких отримано факти або інші відомості;

наявність та правильне оформлення списку рекомендованої літератури або джерел інформації (для самостійного опрацювання, для поглибленого вивчення теми тощо);

відповідність бібліографічних записів у списках вимогам чинних державних стандартів.

Посилання на використані джерела, окремий список усіх використаних джерел не мають порушувати Закону України "Про авторське право та суміжні права" та інші нормативно-правові акти, які регулюють питання, пов'язані з охороною авторського права і суміжних прав.

3. ВИМОГИ ДО ІНТЕРФЕЙСУ ТА ДИЗАЙНУ Е-ВИДАННЯ

3.1. Інтерфейс е-видання повинен бути цілісним та інтуїтивно зрозумілим, забезпечувати принципи близькості (пов'язані елементи розташовуються ближче, ніж непов'язані) та подібності елементів. Елементи інтерфейсу, які використовуються для однієї дії, не мають використовуватися для іншої.

3.2. Дизайн е-видання має забезпечувати концентрацію уваги користувача на головній суті. Фон сторінки не повинен відволікати від тексту й зображень.

3.3. Е-видання має інформувати користувача про те, який структурний елемент (сторінка, тема тощо) відображається на екрані.

3.4. Е-видання бажано забезпечувати:

чіткими інструкціями з виконання завдань, а також зворотним зв'язком після їх виконання (наприклад, конкретними напрямками подальшого навчання);

можливостями збільшення розміру шрифту тексту та/або масштабу контенту;

озвученням текстової інформації з можливістю увімкнення/вимкнення звукового супроводу та візуальним відображенням (субтитрами) аудіоінформації;

інструкцією користувача.

3.5. У е-виданні мають бути передбачені:

засоби навігації за його складовими частинами (наприклад, змістом, певним розділом, предметним покажчиком тощо);

інструменти для роботи з текстом (за наявності), які дають можливість робити нотатки, закладки, виділяти текст, роздруковувати обрану частину навчального матеріалу у форматі тексту або зображення, можливість пошуку за ключовими словами, а також словник (словники);

інтерактивні елементи;

мультимедійний контент.

4. ВИМОГИ ДО ВИХІДНИХ ДАНИХ

4.1. Основні види електронних видань, склад і розмішування в них вихідних відомостей установлює Державний стандарт України ДСТУ 7157:2010 "Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості".

4.2. Склад вихідних відомостей е-видання залежить від його виду та типу електронного носія. Одні й ті самі елементи вихідних відомостей мають бути наведеними в однаковій формі в різних складових частинах е-видання.

4.3. У е-виданні мають бути наявними такі відомості:

назва;

відомості про автора (авторів, укладачів);

відомості про стандарт освіти, типову освітню (навчальну) програму, робочу програму навчальної дисципліни, відповідно до яких розроблено;

знак охорони авторського права (за наявності);

інформація про версію е-видання;

інформація про кількість і тривалість мультимедійних та інтерактивних елементів, що містяться в е-виданні, в тому числі аудіоматеріалів, зображень, відеоматеріалів (у тому числі анімаційних), 2D, 3D-моделей, карт тощо;

найменування, місцезнаходження, електронна адреса, телефон виробника;

мінімальні системні вимоги до обладнання, операційної системи.

4.4. У е-виданні, що виходить не державною мовою, зазначені в пункті 4.3 відомості подаються також українською мовою.

5. ТЕХНІЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ВИМОГИ

5.1. Для розроблення е-видання має використовуватися тільки ліцензійне програмне забезпечення або таке, що поширюється з "відкритим" кодом.

5.2. Робота з е-виданням має бути забезпечена на декількох операційних системах, у тому числі для мобільних пристроїв.

5.3. Інсталяція е-видання у разі потреби має бути зручною та легкою.

5.4. Е-видання може бути представлено у форматах, доступних користувачам військового інституту, а саме:

- *.doc, *.docx, *.docs – файли текстового редактора Word і вебпроцесора;
- *.rtf – міжплатформенний формат зберігання текстових документів;
- *.pdf – структурований текст (за бажанням автора – з мультимедіа та гіперпосиланнями);

- *.exe – комп'ютерна програма (додаток), що виконується;

- *.html – формат роботи з гіпертекстом (та / або інші відомі формати);

- *.swf – формат роботи з флеш-матеріалами (та / або інші відомі формати).

У зв'язку зі стрімким розвитком технологій бібліотека форматів може змінюватись та зростати.

У разі якщо для роботи е-видання необхідно додаткове програмне забезпечення, воно має бути безкоштовним (за винятком операційної системи).

5.5. Для використання е-видання має бути забезпечена можливість:

завантаження його на пристрій користувача і роботи без подальшого доступу до мережі "Інтернет" (ця вимога має забезпечуватись для кожної операційної системи згідно з пунктом 5.1);

перегляду відео- та прослуховування аудіофайлів без потреби встановлення додаткових плагінів (додатків) та без використання мережі Інтернет;

внесення науково-педагогічними працівниками змін у послідовність модулів, після чого аналогічні зміни відбуваються в е-виданнях.

5.6. Е-видання має передбачати розмежування доступу до його функціональних можливостей залежно від категорій учасників освітнього процесу.

6. ПОРЯДОК УХВАЛЕННЯ ДО ВИДАННЯ

6.1. Порядок подання до друку рукопису будь-якого навчально-методичного видання визначається у розділі 4 Положення про методичну раду Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова. Рішення про ухвалення до видання, в тому числі в електронному вигляді, приймається вченою радою.

6.2. Відповідальність за зміст, науково-методичний рівень та оформлення рукопису згідно з вимогами, за вчасне подання документів, захист рукопису на засіданні методичної ради і проходження ним усіх етапів видання несуть автор (автори, укладачі тощо) та керівник підрозділу.

6.3. Порядок підготовки та затвердження рукопису в друкованому та електронному вигляді є ідентичним. Редакційна обробка авторських оригіналів надається в разі необхідності видання друкованого еквівалента.

6.4. Опублікування е-видання, його поширення, забезпечення локального чи відділеного доступу, зберігання, розміщення в електронній бібліотеці військового інституту здійснюється з дотриманням вимог законодавства про інтелектуальну власність.

Захист авторських прав здійснюється у межах Закону України "Про авторське право і суміжні права" та інших нормативно-правових актів, які регулюють питання, пов'язані з охороною авторського права і суміжних прав.

6.5. Навчально-методичні видання в друкованому та електронному вигляді мають однаковий статус у разі подання списку наукових і навчально-методичних праць під час обрання за конкурсом на посаду або подання атестаційної справи щодо присвоєння вченого звання.